

ЕДИЦИЈА

ЈУХОРСКИ ЗАПИС

ЈУХОРСКЕ ЗОРЕ

ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК

СВОЈНОВО - КРУШЕВАЦ

2020

ЕДИЦИЈА
ЈУХОРСКИ ЗАПИС

ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК

ЈУХОРСКЕ ЗОРЕ

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ КРУШЕВАЦ
УДРУЖЕЊЕ ЗА КУЛТУРУ И УМЕТНОСТ ЛОГОС СВОЈНОВО

За издавача

Ненад Соколовић
Ненад Васковић

Уредници

проф. др Голуб Јашовић
проф. др Предраг Драгојевић
проф. др Глигор Самарџић
др Иван Беџић
др Александра Фостиков

Уређивачки одбор

др Момчило Исић, научни саветник, проф. др Голуб Јашовић, проф. др Предраг Драгојевић, проф. др Глигор Самарџић, др Бранко Надовеза, научни саветник, проф. др Радован Радовановић, др Иван Беџић, виши научни сарадник, др Александра Фостиков, научни сарадник, др Мирослав Поповић, научни сарадник, мр Небојша Ђокић, мр Есад Попара, Ненад Соколовић, Оливера Думић, Мср Методије (Марковић), Мср Марија Савић, Миломир Стевић, Ненад Васковић.

Стручни редактори

Оливера Думић
Никола Миловић

Адреса издавача

Историјски архив Крушевац, Мајке Југовића 6, 37000 Крушевац

ISBN 978-86-80836-33-1

Тираж: 200 примерака

Штампа: SaTClP doo, Врњачка Бања

ЕДИЦИЈА
ЈУХОРСКИ ЗАПИС

ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК

ЈУХОРСКЕ ЗОРЕ

СВОЈНОВО - КРУШЕВАЦ
2020

THEMATIC COLLECTION OF PAPERS

THE DAWN OF JUHOR

EDITORS

PhD Golub Jašović, prof
PhD Gligor Samardžić, prof
PhD Predrag dragojević, prof
PhD Ivan Becić
PhD Aleksandra Fostikov

САДРЖАЈ ЈУХОР

Дејан Радисављевић, Александра Фостиков	9
ПРИЛОГ ПРОУЧАВАЊУ ЈУХОРА И ПОДЈУХОРА - ИСТОРИЈСКО ГЕОГРАФСКО РЕКОГНОСТИЦИРАЊЕ Небојша Ђокић, Слађана Митровић, Марија Савић	11
ЦРКВЕ И МОНАСТИРИ ЈУЖНОГ ЈУХОРА Ђорђе Петковић	35
ПРОЛЕГОМЕНА ЗА ПРОУЧАВАЊЕ КЊИЖЕВНО-УМЕТНИЧКЕ ТОПОГРАФИЈЕ ИСТОЧНОГ ПОДЈУХОРЈА (С/И ТЕМНИЋА) ИСТОРИЈА	91
Рада М. Милићевић	145
ИСТРАЖИВАЊА КАСНОАНТИЧКОГ НАСЛЕЂА У ПОЛИМЉУ С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ЛОКАЛИТЕТ КОЛОВРАТ Лазар Д. Аксентијевић	147
НЕКОЛИКО ПРИМЕРА ОРИЈЕНТАЛНИХ КУЛТОВА СА ПОДРУЧЈА ГОРЊЕ МЕЗИЈЕ Небојша Ђокић, Методије (Марковић)	155
ПРИЛОГ ИСТОРИЈИ ЕПИСКОПИЈА Γρατιανά И Μηρίων Дејан Радисављевић	159
ОСТАЦИ УТВРЂЕЊАНА ЛОКАЛИТЕТУ ГРАДАЦ У РИЂЕВШТИЦИ КОД ТРСТЕНИКА Иван Бецић	183
ОБЛАСНА БАНКА А. Д. - ПАРАЋИН Славољуб Бојић	193
ПРОСЛАВА И ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ДАНА ОСЛОБОЂЕЊА КРУШЕВЦА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА Александра М. Гајић	205
ДВЕ НЕМАЧКЕ У ДВЕ ЕВРОПЕ 1945 - 1961 Славомир Војиновић	217
ОБНАВЉА СЕ СРЕДЊОВЕКОВНИ МОНАСТИР СВЕТОГ ГЕОРГИЈА У ЛЕШТАНИМА Katica Naglić	235
ВОЏИЌНИ ОВИЌАЈИ HRVATA U SRIJEMU, SURČINU I NOVIM BANOVACIMA Мирослав Поповић	239
КАНОНИЗАЦИЈА СВЕТИХ У РИМОКАТОЛИЧКОЈ ЦРКВИ - кратак осврт Оливера Думић	251
ПОМОРАВЉЕ ПОД ОСМАНСКОМ ВЛАШЋУ ЈУХОРСКИ ЗАПИС	257
Голуб Јашовић	277
СИТНИЦЕ ЈЕЗИКОСЛОВНЕ У КЊИЗИ ПЕСАМА ИМИТАЦИЈЕ ОБРЕЖАНИНА ТОПЛИЦЕ СИМИЋА Лазар Д. Аксентијевић	279
ЛЕУСИНИЈУМ - РИМСКО НАСЕЉЕ КОД БИЛЕЂЕ Марија В. Запутил	283
РИЗНИЦА ОНОМАСТИКЕ КУРШУМЛИЈСКОГ КРАЈА Александар М. Гајић	287
РОЦЕР ПРАЈС, КРАТКА ИСТОРИЈА ФРАНЦУСКЕ Đorđe Petković	293
DUH RAVNICE I JOŠ PONEŠTO, I TO LERO	297

THE CONTENT JUHOR

	9
Dejan Radosavljević, Aleksandra Fostikov	
CONTRIBUTION TO THE STUDY OF JUHORS AND PODJUHOR - HISTORICAL GEOGRAPHICAL RECOGNITION	11
Nebojša Đokić, Slađana Mitrović, Marija Savić	
CHURCHES AND MONASTERS OF SOUTH JUHOR	35
Đorđe Petković	
PROLEGOME POUR L'ETUDE DE LA TOPOGRAPHIE LITERAL - ARTIFICIELLE DU PODJUHORJE ORIENTAL	91
HISTORY	145
Rada M. Milićević	
STUDIES OF LATE ANTIQUE HERITAGE IN POLIMLJE WITH SPECIAL REFERENCE TO THE KOLOVRAT SITE	147
Lazar D. Aksentijević	
SEVERAL EXAMPLES OF ORIENTAL CULTS FROM UPPER MOESIA	155
Nebojša Đokić, Metodije (Marković)	
A CONTRIBUTION TO THE HISTORY OF BISHOPS ΓΡΑΤΙΑΝΑ AND ΜΗΡΙΩΝ	159
Dejan Radosavljević	
REMAINS OF FORTIFICATION AT GRADAC LOCALITY IN RIDJEVŠTICA NEAR TRSTENIK	183
Ivan Becić	
OBLASNA BANK A. D. - PARAĆIN	193
Slavoljub Bojić	
CÉLÉBRATION ET MARQUAGE DU JOUR DE LA LIBÉRATION DE KRUSEVAC APRÈS LA SECONDE GUERRE MONDIALE	205
Aleksandar M. Gajić	
DEUX ALLEMANDS DANS DEUX EUROPE 1945 - 1961	217
Slavomir Vojinović	
THE MEDIEVAL MONASTERY OF SAINT GEORGE IN LESTANI IS BEING RENOVATED	235
Katica Naglić	
CHRISTMAS CUSTOMS OF CROATS IN SRIJEM, SURCIN AND NOVI BANOVC	239
Miroslav Popović	
ON THE CANONIZATION OF THE SAINTS IN THE ROMAN CATHOLIC CHURCH: A SHORT REVIEW	251
Olivera Dumić	
POMORAVLJE UNDER THE OTTOMAN RULE	257
JUHOR RECORDS	277
Golub Jašović	
LINGUISTIC SUNDRIES IN THE BOOK IMITATIONS WRITTEN BY TOPLICA SIMIĆ FROM OBREŽ	279
Lazar D. Aksentijević	
LEUSINIUM - ROMAN SETTLEMENT IN NEAR BILEĆA	283
Marija V. Zaputil	
TREASURY OF ONOMASTICS OF THE KURSUMLI REGION	287
Aleksandar M. Gajić	
ROGER PRICE, A BRIEF HISTORY OF FRANCE	293
Đorđe Petković	
THE SPIRIT OF THE PLAIN AND SOMETHING ELSE, AND THAT IS NICE	297

JYXOP

О КАНОНИЗАЦИЈИ СВЕТИХ У РИМОКАТОЛИЧКОЈ ЦРКВИ

– кратак осврт –

Апстракт: Циљ рада који је пред нама је да у кратким цртама представи развој и процедуру канонизације светих у Римокатоличкој цркви у прошлости, уз осврт на тренутно важеће прописе.

Кључне речи: Римокатоличка црква, светост, свети, канонизација светих, беатификација.

Пројимање живота и религије, под којом се подразумевала танка граница између земаљског и светог, те нераздвојивост сфере световног и религијског, огледало се у присности са којом је човек био у контакту са Богом у свакодневном животу. Свечи су у народној побожности представљали везу између земаљског и небеског света и њихово присуство је било издвојено унутар заједнице, деловање и поштовање култа светих била је нека врста легитимизације заједнице, а важан моменат колективне идентификације представљала је свест да свете мошти штите од непријатеља.¹

Према Новој католичкој енциклопедији, канонизација је свечана папина објава у којој се преминули верник предлаже као модел и заговорник хришћанским верницима и прославља као светац на основу проживљеног живота у херојској врлини или пошто је остао веран Господу прошавши кроз мучеништво. Римокатоличка црква канонизује или беатификује само оне чији су животи били обележени изразом херојске врлине и тек након што је то доказано општом репутацијом светости и аргументима из којих се може изнети такав закључак. Црква у светима види пријатеље и слуге Господње који су светим животом постали вредни његове посебне љубави. Порекло канонизације и беатификације треба тражити у римокатоличкој доктрини „обожавања“ (култу), призивања и заговора светих. Према Св. Августину, хришћани,

1 С. Марјановић - Душанић, Смрт и светост, у: Приватни живот у српским земљама средњег века, приредиле Смиља Марјановић-Душанић, Даница Поповић, Београд, 2004, 609.

мада се једино клањају Богу, поштују свеце због Божјих натприродних дарова, којима су заслужили вечни живот и преко којих владају са Господом у небеској отаџбини као његови одабрани пријатељи и верне слуге. Обожавање у строгом смислу речи, или *latría*, припада искључиво Богу; чашћење и покорно поштовање исказује се према свецима (*dulia* или *douleia*). Поштовање веће од оног у форми *dulia*, припада, због веће изузетности, Блаженој Дјевици Марији (*hiperdulia*). Такође, према Св. Августину, Црква диже олтаре искључиво Богу, мада у част и ради сећања на свеце и мученике. Беатификација, која представља новију праксу, је дозвола од стране римског папе да се особа поштује, уз ограничење на одређена места и одређене литургијске праксе. Незаконито је да особа позната као блажена буде јавно поштована ван места на којима је то дозвољено или да се у њену част рецитиује служба или слави миса са молитвама које се односе на њу, осим ако се не изда посебна дозвола. Беатификација се разликује од канонизације јер је ограничена на локалну, а не свеопшту дозволу за поштовање, која је само дозвола, а не пропис, док канонизација представља свеопште правило.²

2 P. Molinari.; G. B. O'Donnell, „Canonization of Saints (History and Procedure)“, New Catholic Encyclopedia. 2nd Edition, Vol. 3, Washington: Thomson & Gale, 2003, 61; C. Beccari, „Beatification and Canonization“, The Catholic Encyclopedia, Vol. 2, New York: Robert Appleton Company, 1907. (приступљено 4. августа. 2019) <http://www.newadvent.org/cathen/02364b.htm>; A. E. Green, „Beatification“, New Catholic Encyclopedia. 2nd Edition, Vol. 2, Washington: Thomson & Gale, 2003, 177; Augustine, *Reply to Faustus the Manichean*, Book XX, 21, <https://orthodoxchurchfathers.com/fathers/npnf104/>

Лухорске зоре

У раној Цркви, датум и место мучеништва или мученикове сахране сматрани су светим не само од стране рођака, већ од стране читаве хришћанске заједнице и годишњица мучеништва додавана је јавном календару Цркве. Пред крај периода римских прогона хришћана, поштовање мученика је проширено и на оне који су исповедали веру, без да су умрли за њу, али су је ништа мање бранили и трпели за њу (*confessores fidei*). Поштовање је обухватало и оне који су се истицали примером хришћанског живота, нарочито у строгоћи и покајању (аскете), као и оне који су се истицали у хришћанској доктрини (учитељи Цркве) или у апостолском завету (бискупи и мисионари). Како се број укључених у култ значајно повећао између 6. и 10. века, појавиле су се злоупотребе, које је требало исправити, и било је потребно да се ова ствар регулише и уведе јединство праксе. Канонизација акламацијом, настала из народне славе, била је једини критеријум којим је утврђивана светост особе у првим вековима. Уведена је пракса интервенција црквених власти, способног бискупа, али је прослављеност светости, због које су верници посећивали гроб особе, тражили његов заговор и проглашавали излечења, остајала почетна тачка истрага које су се завршавале са коначним проглашењем од стране бискупа. Биографија преминулог и историја његових чуда представљане су бискупу, следило је разматрање о прихватању, тело је ексхумирано за прославу литургијске свечаности у оквиру дијецезе провинције.³ Према Д. Јањић: „Поштовање мученика, њихових земних остатака – моштију, везано је са местом њиховог

[nfnf1032.htm](#) (приступљено 5. августа 2019); Augustine, *City of God*, Book XXII, 10, <http://www.newadvent.org/fathers/120122.htm> (приступљено 5. августа 2019).

3 P. Molinari; G. B. O'Donnell, „Canonization of Saints (History and Procedure)“, 61-63; A. Vauchez, *Sainthood in the later Middle Ages*, translated by Jean Birrell, Cambridge: Cambridge University Press, 13-21; Од аутора који су се бавили култовима светих и дефиницијом светог човека у позној антици из новијег времена, издвајамо Питера Брауна. О његовом доприносу овим темама в. Averil Cameron, „On Defining the Holy Man“, in: *The Cult of Saints in Late Antiquity and the Middle Ages: Essays on the Contribution of Peter Brown*, edited by James Howard-Johnston and Paul Antony Hayward, Oxford: Oxford University Press, 1999, 27-43. и Philip Rousseau, „Ascetics as Mediators and as Teachers“, in: *The Cult of Saints in Late Antiquity and the Middle Ages*, 45-59. Такође в. и Paul Fouracre, „The Origins of the Carolingian Attempt to Regulate the Cult of Saints“, in: *The Cult of Saints in Late Antiquity and the Middle Ages*, 143-165.

мучеништва и погребa. Мошти мученика биле су сматране за нешто драгоценије од злата, како је објавила црква у Смирни. За Цркву је мучеништво представљало виши степен исповедања вере у Христа и хришћанског савршенства, мада се током времена проширује концепт мучеништва, који узима нови облик подвижништва и заслуге својствене мученику, бранећи доследно православље кроз подражавање врлина и смирења мученика у свакодневном животу. Поштовање мученика везано је са местом и даном њиховог страдања и одликовало се посебним литургијским сабрањем свих хришћанских општина којима је припадао и у исто време пружао је прилику сазивања годишњег помесног епархијског сабора, с правом надлежног епископа да у сагласности са клиром и народом установи дан прослављања светог и уврсти га у календар (синаксар, диптих, мученикослов).“⁴

Одлука о томе да ли је мученик умро за веру у Христа и потоња дозвола за његово поштовање, у почетку је била на бискупу места у којем је настало сведочанство. Бискуп би испитао мотив смрти и, нашавши да је особа умрла као мученик, послао њено име са описом мучеништва другим црквама, нарочито суседним, да би се, уколико се други бискупи сложе, култ мученика могао проширити и на њихове цркве и да би верници могли да буду у заједници са великодушним Христовим мучеником. Тако да је у раном периоду поштовање светаца било у потпуности локално и преносило се од једне до друге цркве уз дозволу бискупа. Поштовање исповедника вере, оних који су преминули мирно после живота у херојској врлини, није толико старо као поштовање мученика. У почетку су овако називани они који су исповедали Христа у присуству непријатеља вере или су умрли мирно након што су исповедили веру пред тиранима и непријатељима вере или претрпели мучење или патње других казни било какве природе. Касније су исповедници вере били они који су живели светим животом и завршили га светом смрћу у хришћанском миру. Обично се сматра да су исповедници вере први пут

4 Д. Јањић, „Свете мошти и канони помесних и васељенских сабора“, у: *Vizantijsko-slovenska čtenija 1 : zbornik sa naučnog skupa održanog 25. novembra 2017. godine na Univerzitetu u Nišu*, [urednik Dragiša Bojović], Niš : Univerzitet, Centar za vizantijsko-slovenske studije : Međunarodni centar za pravoslavne studije : Centar za crkvene studije, 2018, 90-91.

Рафаело - папа Грегур IX

добили јавне црквене почести у 4. веку.⁵

Како наводи Д. Јањић: „Признавање светитеља у свести Цркве ишло је спонтано и утемељено је на народном поштовању које је изграђено око места, док је дар чињења чуда сматран јединим и неизбежним знаком божанске благодати. Годишње празновање светих мученика око њихових светилишта, уз присуство великог броја ходочасника, привлачило је и шаролики свет људи не много заинтересованих за молитвено сабрање, колико за место трговине, размене и забаве по гостионицама, или пак прослављање мученика заједно са нехришћанима, што је изазивало негодовање црквених власти и Отаца цркве, и приморало Цркву да заузме одређени став. Дисциплинске мере предузете су још на сабору у Елвири (295. и 314. године), којима се правилом 34. и 35. санкционишу форме побожности над гробовима мученика, практиковане од стране побожних жена, да би став Цркве јасно био изнесен правилом 5. и 20. Ганргијског сабора (341), којим се забрањује покушај да се: „Дрско и са гнушањем осуђују зборови у част мученика, или службе, које при истим зборовима бивају и успомене св.

⁵ С. Beccari, “Beatification and Canonization”, <http://www.newadvent.org/cathen/02364b.htm>.

мученика”.

„С друге стране, Црква је регулисала злоупотребу или сумњу у православно исповедање мученика, саборским дисциплинским одлукама које су санкционисале преступе. Случај донатистичког спора у Африци показује одлучност Цркве да на 2. Картагинском сабору (између 345. и 348) не уврсти у ред мученика оне који нису претрпели страдање за Христа или су се предали (1. правило). Већ су сабори у Лаодикеји (између 343. и 381) и Картагини (401) донели дисциплинске мере против прослављања лажних мученика. Сабор у Лаодикеји правилом 9. и 34. доноси забрану да се верници окупљају на местима мученика–јеретика и да им одају поштовање, док 83. правило Картагинског (401) и 31. Трулског сабора (691) налажу да се не може подићи Црква без дозволе надлежног епископа и уколико је епископ није осветио, чак иако се у олтару налазе мученичке мошти. Правилем 34. Лаодикејског сабора забрањује се подизање олтара на пољима и виноградима за спомен мученика, уколико није установљено да је ту боравио или страдао Св. Мученик.“⁶

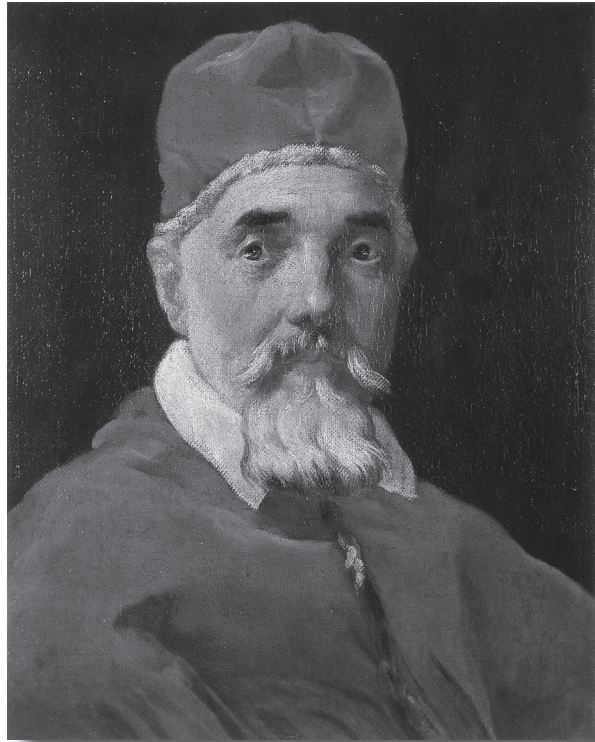
Због злоупотреба и потребе да се култови заснивају на чврстој основи, до краја 11. века, папе су су нашле за неопходно да ограниче епископску власт по питању проглашења светих и издавале декрете који су прописивали да врлине и чуда особа које су предложене за јавно поштовање треба да испитају концили и то нарочито општи концили. Овим путем су ишли Урбан II (1088-1099), Каликст II (1119-1124) и Евгеније III (1145-1153). Није се много тога могло систематично урадити по питању старих култова без провере моштију путем ексхумације, али су барем култови нових светаца могли да се поставе на законске основе, што је био напор многих великих умова тога доба. Раније се сматрало да је уздржавање од проглашења нових култова светаца дело папа Александра III (1159-1181), а новија истраживања показују да је за то вероватније био заслужан Иноћентије III (1198-1216), који је градио на основама постављеним од стране својих претходника, ојачавши их. Формулисане су процедуралне норме и канонски процеси постали су главни облик истраге о животу и чудима светаца, да би под Григоријем IX (1227-

⁶ Д. Јањић, „Свете мошти и канони помесних и васељенских сабора“, 91-92.

Јухорске зоре

1241), 1234. године, ова пракса постала једини легитимни облик истраге. Само ако се видело да је живот био вредан светости, испитивана су чуда. Конституција *Immensae aeternae Dei*, коју је прогласио папа Сикст V (1585-1590) 1588, дала је смернице за нову организацију рада Римске курије, тако да је задатак припремања папске канонизације поверен Конгрегацији за обреде. Од 1588. до 1642, Конгрегација је развила сопствене методе деловања и јединствену праксу. Урбан VIII (1623-1644) је 1642. наредио да се изда посебан том који би садржао све декрете и потоња тумачења о канонизацији светаца, издатих за време његовог понтификата, под називом *Urbani VIII Pont. O. M. Decreta servanda in canonizatione et beatificatione sanctorum*. Године 1634. исти папа издао је булу којом је Света столица добила ексклузивно право на чин канонизације и беатификације. У следећем веку, папа Бенедикт XIV (1740-1758) написао је дело *De Servorum Dei beatificatione et Beatorum canonizatione*, у којем се ослањао на искуство Конгрегације за обреде, илуструјући све елементе који су коришћени у процесима и разјашњавајући основни концепт степена херојске врлине. Папа Пије X (1903-1914) поделио је Конгрегацију за обреде на два одељења, прво се бавило литургијским стварима, а друго канонизацијом светих. Ова подела није потпуно ушла у Кодекс канонског права из 1917. (4. књига „О процесима“ тицала се судског система (канони 1552-1998) и беатификације и канонизације светих (канони 1999-2141)). Поделу је потврдио Пије XI (1922-1939) 1930, када је створена историјска секција Конгрегације за обреде, а актом *Sanctitas clarior* (19. март 1969), папа Павле VI (1963-1978) дефинитивно је створио Свету конгрегацију за обреде и Свету конгрегацију за питања светих. Тако је покренута потпуна ревизија норми за канонизацију, која је завршена у време Јована Павла II (1978-2005) и проглашена апостолским писмом *Divinus perfectionis magister* (25. јануар 1983), које је садржало директиве за организацију и рад Конгрегације и норме за спровођење процеса канонизације. Модерно законодавство је завршено објављивањем ових норми фебруара 1983 (*Normae servandae in Inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum*) и новог Кодекса канонског

Ђан Лоренцо Бернини - папа Урбан VIII

права исте године.⁷

Према нормама из 1983, које су формулисане према модерним схватањима историје, савременим методама истраживања и доступним средствима комуникације, процес канонизације се води у две различите фазе, дијецезалној и римској или апостолској. После смрти особе која је живела примерним хришћанским животом и ужива репутацију светости или мучеништва, сваки католик, чак и сам бискуп може започети формални процес канонизације. У дијецезалној фази, бискуп дијецезе отвара случај и води „инструкцију“ (*instructio*) процеса канонизације у својој дијецези, обично у месту у којем је кандидат за светог преминуо. Ствар се сматра „скорашњом“ уколико се врлине мучеништва кандидата за светог могу доказати сведочењем

7 C. Beccari, „Beatification and Canonization“, <http://www.newadvent.org/cathen/02364b.htm>; P. Molinari; G. B. O'Donnell, „Canonization of Saints (History and Procedure)“, 63; J. E. Lynch, „The 1917 Code Of Canon Law“, New Catholic Encyclopedia. 2nd Edition. Vol. 3, 55; за поређење Кодекса канонског права из 1917. и 1983. в. J. E. Lynch, „The 1983 Code of Canon Law to the Present“, New Catholic Encyclopedia. 2nd Edition. Vol. 3, 57; D. Farmer, *Oxford Dictionary of Saints*, 5th edition, Oxford: Oxford University Press, 2011, XI-XII; A. Vauchez, *Sainthood in the later Middle Ages*, 22-57. Детаљније о канонизацији у Римокатоличкој цркви у старијем периоду в. E. W. Kemp, *Canonization and Authority in the Western Church*, Oxford: Oxford University Press, 1980.

папа Бенедикт XIV

очевитаца. Овакав случај може да почне само пет година после смрти слуге Божијег. „Стари“ или „историјски“ случај се односи на оне у којима се докази о мучеништву морају изнети на видело из писаних извора, и за такве случајеве не постоји временска граница. Централна особа у процесу канонизације је постулатор, кога, уз одобрење бискупа, поставља особа или група која представља случај пред локалним бискупом и која се слаже да сноси моралну и финансијску одговорност за случај. Постулатор надгледа истраге живота, дела и светости слуге Божијег и обезбеђује доказе бискупу о аутентичности случаја и значају за Цркву. Када је дијецезална фаза завршена, постулатор наставља своју улогу током апостолског процеса и мора становати у Риму, где сарађује са Конгрегацијом за питања светих у састављању штампаног тома који садржи опсежно излагање о животу и врлини слуге Божијег (*Positio*), који постаје формални аргумент за канонизацију.⁸

У току дијецезалне фазе сакупљају се информације и документација који се тичу живота, дела и светости кандидата, довољни да докажу валидност молбе за канонизацију и открију и позитивне и негативне стране Божијег слуге, чији назив кандидат добија

када почне формални процес. Кандидатова објављена дела морају се поднети на разматрање двојници теолошких цензора, које поставља бискуп, када се тичу питања доктрине и моралног учења. Други списи написани од стране слуге Божијег или о њему прегледа историјска комисија, коју такође установљава бискуп, и њен суд, нарочито у старим случајевима, важан је елемент у успешном закључењу дијецезалног процеса. Фокус је на квалитету или врлини особе која се разматра. У бискупову дужност спада да истражи могуће постојање било каквог култа кандидата који може бити у супротности са нормама Цркве. Морају се испитати гробница, соба у којој је слуга Божији живео или умро и друга места где може доћи до појаве јавног култа. Сви резултати се скупљају у акта дијецезалног случаја канонизације, чији се оригинал чува запечаћен у архиви дијецезе. Две аутентичне копије, заједно са примерцима објављених дела, шаљу се у Рим, где се један примерак чува у архиви Конгрегације за питања светих, а други служи као јавна копија, на располагању оних који састављају *Positio*. Најзначајнија промена у односу на раније законодавство о канонизацији јесте акценат на дијецезалном процесу под вођством и надзором бискупа.⁹

Конгрегација за питања светих пажљиво испитује акта дијецезалног процеса да би утврдила да ли одговарају законским нормама. Пошто се прогласе „валидним“, за случај се именује релатор, званичник Конгрегације, који детаљно проучава конкретан случај и сарађује са асистентом ван Конгрегације, често постулатором, у стварању *Positio*, према прихваћеним нормама хришћанске хагиографије. *Positio* обухвата *Informatio* и *Summarium*. *Informatio* представља јасно и систематично излагање о животу и врлини слуге Божијег. Теолошке и моралне врлине стварају структуру или оквир за представљање доказа херојске врлине или мучеништва. *Summarium* је резиме сведочења очевидаца који су испитани током дијецезалне истраге. Његова структура има за циљ да покаже да је живот слуге Божијег, нарочито оног који није био мученик, водила потреба за хришћанском милошћу према Богу и ближњем, тако да су у свакодневном животу теолошке и моралне врлине биле практиковане на херојски начин који је

8 P. Molinari.; G. B. O'Donnell, „Canonization of Saints (History and Procedure)“, 64.

9 Исто, 64.

Лухорске зоре

служио за пример. Ако је субјект случаја мученик, извештај тежи да докаже да је слуга Божији умро због своје хришћанске вере и да је намеравао да понуди свој живот за Христа и његову Цркву. Промотер за веру је још један званичник Конгрегације, који надгледа испитивање случаја од стране консултаната историчара и теолога. У старим случајевима, разматрање историчара консултаната претходи истом од стране теолога. Мишљења експерата и извештај промотера за веру подноси се кардиналима и бискупима који су формални чланови Конгрегације за питања светих. Њихов суд се задим прослеђује папи на разматрање. Обично је декрет о херојској врлини први формални корак ка беатификацији. Сам папа доноси одлуку о беатификацији и канонизацији. Одлука да се беатификује или канонизује неко ко није мученик заснива се на потврди од стране Бога, тј. чуду. Једно чудо је потребно за беатификацију и још једно, да би се прешло са беатификације на канонизацију. Ако се чудо појави након што је неко од верних призвао заговор кандидата у молитви, Црква отвара истрагу да би утврдила да ли је Бог заиста учинио овај изванредни чин и да ли се он заиста може приписати заговору кандидата за светост. У случају мучеништва није потребно чудо да би дошло до беатификације и канонизације, јер је сам чин жртвовања живота доказ херојске врлине и савршене милости. Мада се то не спомиње у постојећим важећим нормама за канонизацију или у Кодексу канонског права, беатификација се захтева пре него што се особа која није била мученик може прогласити светом путем канонизације. Када се објави одлука о беатификацији, отвара се гробница и део остатака се износи пред папу током церемоније беатификације и тако почиње култ аутентичних реликвија кандидата за канонизацију. Света столица издаје одговорајућу молитву да се користи током мисе на прослави новог блаженог. Беатификација и канонизација се прослављају у Риму у Базилици Св. Петра у

оквиру понтификалне мисе. За канонизацију је потребно друго чудо и, након његове потврде, Конгрегација за питања светих информише папу о позитивном гласању по питању канонизације блаженог. Папа није обавезан да пређе на канонизацију, али обично тако чини. Була о канонизацији проглашава примерност живота светог и препознаје његову улогу небеског заговорника.¹⁰

Циљ овог рада био је да укратко, без претензија, представи појмове беатификације и канонизације светих у Римокатоличкој цркви, те начин на који су они били регулисани, почевши од времена кад је Црква била Универзална, затим, у Римокатоличкој цркви после раскола до данашњих дана, са акцентом на ток процеса канонизације према данас важећим прописима. У почетку је канонизација била у надлежности локалног бискупа, касније, због нових потреба Цркве, папе су декретима покушавале да регулишу и контролишу канонизацију, да би од 17. века беатификација и канонизација постали екслузивно право Свете столице.

SUMMARY:

On the Canonization of the Saints in the Roman Catholic Church: a short review

The aim of this paper was to briefly present the concepts of beatification and canonization of the saints in the Roman Catholic Church, and how they were regulated, starting from the time when the Church was Universal, then, in the Roman Catholic Church after the schism until the present day, with an emphasis on the course of the canonization process under current regulations. Initially, canonization was the responsibility of the local bishop, later, because of the new needs of the Church, the pope's decrees sought to regulate and control canonization, so that from the 17th century beatification and canonization became the exclusive right of the Holy See.

10 Исто, 64-65. Укратко о процесу канонизације у Римокатоличкој цркви данас в. Rhidian Jones, *The Canon Law of the Roman Catholic Church and the Church of England: A Handbook*, Edinburgh: T&T Clark, 2000, 143-144.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

904(497.11)(082)
39(497.11)(082)
930.85(497.11)(082)
94(497.11 Јухор)(082)

ЈУХОРСКЕ зоре : тематски зборник / [уредници Голуб Јашовић... [и др.]].
- Крушевац : Историјски архив "Крушевац" ; Својново : Удржење за културу
и уметност Логос, 2020 (Врњачка Бања : SaTCIP). - 304 стр. : илустр. ; 30 см. -
(Едиција Јухорски запис / [Историјски архив "Крушевац"])

На спор насл. стр.: The Dawn of Juhor. - Тираж 200. - Напомене и
библиографске референце уз радове. - Summaries.

ISBN 978-86-80836-33-1 (ИАК)

1. Уп. ств. насл.

а) Археолошка налазишта -- Србија -- Зборници б) Етнологија -- Србија
-- Зборници в) Србија -- Културна историја -- Зборници г) Јухор -- Историја
-- Зборници

COBISS.SR-ID 13937161

